

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Sikeres rajt

A nyolcvanas évek elején az előző évtized gyakorlatával ellentétes tendencia figyelhető meg a vállalatok átszerveződésében. Miközben korábban a terebélyesedés, a kisebb üzemek és termelőegységek felszippantása jellemezte a magyar gazdaságot, az utóbbi években mind több gazdálkodó próbálgatja önállóan szárnyait.

A vállalati szervezeti rendszer korszerűsítését jelzi például, hogy 1980 és 1983 között összesen 25 gazdasági egység (ebből 12 tröszt) szűnt meg, 16 vállalat mérete csökkent, és mindössze egy vállalat nagysága növekedett. Az említett időszakban a háromszázat is meghaladja az önállóvá vált gazdálkodó szervezetek száma. Emellett, tavaly 122 kisvállalat is alakult.

Az átszervezések, a korábbihoz hasonlóan, 1983-ban is elősorban az ipari gazdálkodókat érintették. A tavaly átszervezett 161 vállalat közül 153 tartozik az iparba, s ezek 90 százaléka gépipari vállalat.

Az átszervezés és a velejáró önállóság nem önmagáért való törekvés. Példák sokasága bizonyítja, hogy az önállósulás következtében kialakuló gazdasági kényszer óriási energiákat szabadíthat fel. A kisebb szervezet ugyanis általában nem képes elviselni azokat a veszteséges vállalkozásokat, amelyek a közös alapok és az elszámolás gyengeségei miatt olykor eleve felismerhetetlenek. Vagy, amennyiben mégis tudnak róla, a nagyvállalat gazdálkodása összemossa a ráfizetéses és nyereséges akciókat.

A tapasztalatok az esetek többségében kedvezőek. Az Egyesült Izzótló leszakadt Gábor Áron Gépgyár öntődjében korábban a nagyvállalati szervezetben a gépi kapacitás határozottan használták ki. Termékszelektációval és más intézkedésekkel az önállósult gyár egy esztendő leforgása alatt megduplázta az öntőde termelését.

A trösztől elvált egri, pécsi és debreceni dohánygyár, ugyancsak bebizonyította alkalmazkodó képességét. Egyebek közt új beszerzési források feltárásával és az értékesítési formák változatosabbá tételével javítottak gazdálkodásukon. A Központ-Magyarországi Pincegazdaság a többi között új termékek piacra dobásával szolgálta meg az önállósulót.

Az önállósult vállalatok első lépéseit gyakran nehezíti, hogy olykor hónapokig

elhúzódnak az anyavállalatok és a leszakadó egység közötti viták. A disputa tárgya a leggyakrabban a termelő gépek, berendezések és a korábban felvett hitelek terheinek megosztása. Márpedig tisztázatlan erőviszonyok közepette az átlagosnál kockázatosabb a döntés.

A szétválással járó elkerülhetetlen feszültségek ellenére, továbbra is indokolt a termelő szervezetek egy részének decentralizációja, szétválasztása. Enélkül ugyanis elképzelhetetlen a gazdasági reform folytatását szolgáló versenyhelyzet kialakulása. Ami — hasonlóan az önálló gazdálkodáshoz — ugyancsak nem magáért való folyamat. Csakis versenyben, másokkal összevetve méretetnek meg a gazdálkodó szervezetek, s válhatnak ezáltal költségérzékenyvé, ami a hatékony gazdálkodás egyik fontos feltétele.

Egy pénzügyi vizsgálat kimutatta: a magas jövedelmezőségű vállalatok között igen nagy a tanácsi vállalatok és szövetkezetek, vagyis a kis és közepes gazdálkodó szervezetek aránya. Kétségtelen: ezek a vállalatok és szövetkezetek jóval ritkábban kényszerülnek — az átlagnál kisebb nyereséget hozó — maximált áras munkák elvállalására. Bizonyos azonban az is, hogy ezekben a szervezetekben jól érvényesül a gazdasági szabályozók hatása. Következésképpen a kisebb gazdálkodó egységek többségében már tudatosult, hogy létük feltétele az eredményesség.

A KB április 17-i határozatában is megfogalmazott önállósulási törekvések természetesen nem zárják ki az összeolvadást, a centralizációt. Hiszen változatlanul akadnak olyan gazdálkodó szervezetek, amelyeket éppen kis méretük gátol jövedelmezőségük javításában. Általánosan azonban, hogy még mindig sok a monopolhelyzetű vállalat. Ami nemcsak költségérzékletlenséget okoz, hanem valamiféle tudathasadásos állapotot is eredményez. Nevezetesen: a gazdálkodók, ellátási felelősségük következtében nem szüntethetik meg a veszteséges termékek gyártását, miközben a szabályozás nem a piac ellátását, hanem a vállalat jövedelmezőségét honorálja.

A monopolhelyzet megszüntetése, a költségérzékenység és ezáltal a hatékonyság kikényszerítése — olyan érvek ezek, amelyek feltétlenül az önállósulási folyamatok folytatása mellett szólnak.

M. P.

Hűtőláncrendszer OMFB-tanulmány

Megfelelő ütemben bővült az elmúlt években a romlandó élelmiszerek tárolását, elosztását és felhasználását segítő hűtőláncrendszer. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság által tíz évvel ezelőtt kidolgozott fejlesztési program során a 20 ezer tonna gyorsfagyasztott áru előállítására és tárolására szolgáló tervezett kapacitással szemben a Magyar Hűtőipari Vállalatnál kiépített egységek termelőképesége elérte a 34.500 tonnát. Több mezőgazdasági nagyüzem és társulás is épített hűtőházat, és hozzáállott a gyorsfagyasztott termékek előállításához. Ezekből az egy főre jutó évi fogyasztás meghatárolja az 5 kilogrammot.

Közel sem ilyen kedvezően alakult a hús-, a baromfi- és a tejipari hűtési kapacitása. Ezek az iparágak jelenleg állandó bértárolói a Magyar Hűtőipari Vállalat univerzális hűtőházainak, emellett is az elmúlt években többször fordult elő, hogy a hazai igényeket csak külföldi hűtőtárolók igénybevételével tudták kielégíteni. A múlt esztendőben például mintegy 1 millió dollárt fizettek ki külföldi bértárolásra. A hűtőipari fejlesztések eredményeként állt az ügyrevezett előhűtőkapacitás, de a jelenlegi feltételek még mindig csak a napi egy műszakos vágást teszik lehetővé. Az Országos

Műszaki Fejlesztési Bizottság újabb tanulmánya éppen ezért fontosnak tartja, hogy a húsiparban az ezredfordulóig megkétszereződjön az előhűtőkapacitás. Mivel a húsüzemek fele nem rendelkezik mélyhűtő tárolóval, a szakemberek indokoltan tartják a jelenlegi tárolóter többszörösére bővítését.

A hűtőlánc fontos részét képezik azok a szállítóeszközök, amelyek a terméket a gyártótól külföldre, vagy a hazai üzemekbe, a fogyasztóig juttatják el. A nemzetközi közúti és vasúti szállításban az elmúlt években megfelelő eszközöket állítottak üzembe. A belföldi hűtőtáru-szállítás terén azonban korántsem ilyen jó a helyzet. A hűtőlánc sok esetben megszakad, mert nem minden esetben áll rendelkezésre megfelelő jármű a belső szállításhoz. Az időpontokat sokszor nem tudják egyeztetni a kereskedelmi nyitvatartásával, így a tej és a tejtermékeket többnyire az utcán, hűtés nélkül tárolják.

A húsipar nehézségeit többek között az okozza, hogy a szállítóeszközök 30 százaléka elöregedett, mivel évek óta nem gondoskodtak pótlásukról. A hűtőközsihiány a fővárosban a legnagyobb, ezért sok esetben a Budapesti Szállítási Vállalat ponyvás kocsijait veszik igénybe. Mindez a hűtőlánc

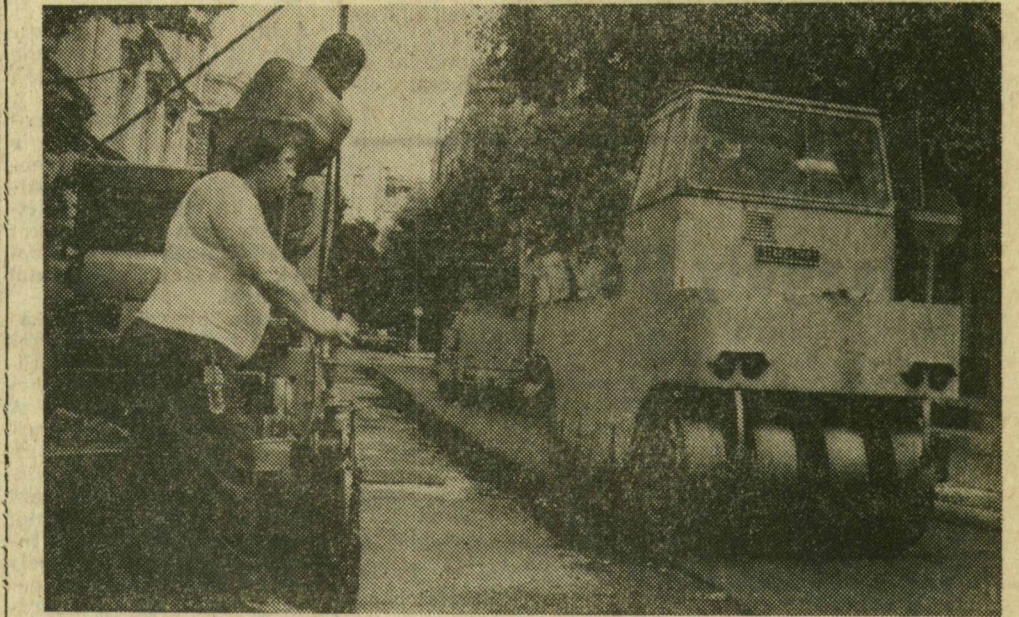
megszakadását eredményezi. Az OMFB-tanulmány ezért rövid távon a közúti hűtőjármű-állomány két-háromszoros bővítését tartja szükségesnek. A feladatokat hosszabb távon hűtőkonténerek üzembe állításával lehetne megoldani.

A kereskedelem és a háztartásokban is javultak a mélyhűtött áru tárolásának feltételei. Több mint 46 ezer olyan üzlet és vendéglátó hely van hazánkban, ahol valamilyen hűtőeszközzel rendelkeznek. A legjobban a helyzet a korszerű ABC-áruházakban és az újonnan épült szállodák vendéglátó helyein.

Germán temető az egerlövői homokparton

A Borsod megyei Egerlövő határában a homokpartnál a hét végén befejeződött az a négy hét óta tartó ásás, amelynek célja az elmúlt évben fellelt germán temető feltárása volt.

Tavaly nyáron jelentették, hogy mezőgazdasági munkák során a homokpartból esontvázak és edények kerültek elő. A miskolci Herman Ottó Múzeum régésze,



A Deák Ferenc utcában sima aszfalton futhatnak majd a járművek.

Talán másnak is föltűnt, nemcsak a sorok írójának, hogy soha annyit nem emlegettük a közcélokra fordítható pénzek — esetünkben az úthálózat fenntartására szánt, „tanácsi eredetű” összegek — apadását, mint mostanában, ugyanakkor, régen láttunk Szegeden annyi utcában megbontott aszfaltburkolatot, utépítő gépet, terelőkúpot. Hogyan lehet a kevesebb pénzből többet építeni? (Ez alatt most az aszfaltszőnyegszelést a kátyúzásig, mindenfajta munkát értünk.) Méginkább szembe tűnik ez a furcsaság, most, hogy a nyár kelő közepén járunk, a korábbi években pedig inkább az őszi hónapokban érzekeltük: főszezonja van az utépítésnek...

Az időbeni előretelődés változást sejtet, mintha ki-egyenlítőbb, előrelátóbban szervezetté vált volna Szegeden a tanácsi úthálózat gondozása. Vélekedésünket megosztottuk a városi tanács közlekedési csoportvezetőjével is. Afféle felvételre kértük Dankó Jánost, ám, a beszélgetést rövid visszatérítéssel kellett kezdenünk.

— A látványos útrekonstrukciók idejének elmúltával figyelmünket az úgynevezett gyűjtőutak rendbetételére kellett összpontosítanunk. Ilyenek a sugárutak belső szakaszai, s a városi úthálózatban fontos szerepet játszó egyéb utcák, melyek a forgalmi és baleseti adatok

szerint is igen nagy terhelést viselnek el korábbi közműbontások, téli fagykarok miatt igencsak egyenetlenné vált úttestjükön. Egy gyors felsorolással — az idén a Hunyadi János sugárút, a Dózsa utca, a József Attila és Csongrádi sugárút belső szakaszai, a Népkert sor, jövőre a Petőfi Sándor sugárút — szeretném érzékeltetni, hogy mi is volt a cél: viszonylag olcsón, még a teljes „lerobbanás” előtt zárórétgel megvédeni, tempós haladásra alkalmasá tenni e gyűjtőutakat. S hogy jó részt már múlt időben szólhatunk ezekről a feladatokról, az a kivitelező partnereken is múlott. Nem titok: a korábbi években tanácsi megbízásaink általában az év második felében tettek eleget. Most, hogy máshonnan kapott megrendeléseik megcsappantak, valószínűleg a készsük megnőtt, alkalmasabbak lettek, számíthatunk rájuk, lényegében időbeni határok nélkül. S arra is volt már példa, hogy versenytárgyaláson választhattuk ki, melyik vállalat ajánlata a legkedvezőbb. Partnerünk volt az idén a budapesti Betonutépítő Vállalat, jelezvén: a megbízó megválaszthatja alkalmas kivitelező társát!

— Akkor hát ne csodálkozzunk azon, hogy épp a legforgalmasabb hónapokban dolgoztak a gépek a Széchenyi téren, a Kiss Ernő és a Bajcsy-Zsilinszky utcában, hogy a belvárosi hídfő utcáiban aszfaltegyengető masinákat kell kerülgetni most is? A részleges forgalomkorlátozások ellensúlyát fogadjuk el, hogy újabb 5–6 évre megóvtuk ezeket az utcákat a további károsodásoktól?

— A kérdésben a válasz, ahogy mondanunk szokták... Hadd tegyem hozzá: a belvárosi utépítések ugyanúgy a megelőzést szolgálják, mint a kevésbé látványos, kintebbi munkák. A peremkerületek kohósalakos útjait a hidegcsiszolt technológiával védjük meg. Ez ötven százalékkal olcsóbb az eddig alkalmazott melegcsiszolt módszerénél, a minőségi különbség oly kicsi, hogy a járművezetők észre sem veszik. A Körtöltés, a Sándor,

a Mikes Kelemen, a Ponty utca, a Középfasor, a Holt-Tisza-sor kapott ilyen burkolatot az idén, s a helyismerettel rendelkezők tudhatják: az adott városrészek forgalmas gyűjtőútjai ezek. Azaz lehetnek a kohósalakos programban idén szilárd burkolattal ellátott utcák is.

— A városi úthálózat programszerű karbantartását újabban már számítógép is segíti.

— Elkészült a számítógépes, műszaki nyilvántartás, mely valamennyi városi út, utca jellemző adatait tárolja. Ennek kibővítésén most dolgozunk. Azt vizsgáljuk, mennyire felelnek meg az egyes útszakaszok a hálózatban betöltött szerepüknek, milyen a minőségük, forgalomtechnikai adottságuk, a burkolat állapota. S aztán, majd megkérdezzük a gépet, hol a legsürgősebb a beavatkozás, milyen sorrendet indokolt felállítani. Ez a technika az előkészítést, a döntéseket segíti. Az a géplánc pedig, amelynek megvételéről most tárgyalunk, a maga zárt technológiájával a kivitelezői hibákat szűri majd ki. (A gépsor alkalmazása esetén kihűlt aszfalt felhasználásáról szó sem lehet!...) A Lenín körút leli végén új anyagot próbáltunk ki: az út alapját az iszaposodástól, az összetörédeztől védi meg a néhány milliméter vastag zárórét. Kis unszólásra a „múfalt” elnevezésű új anyaggal is megbarátkoztak már a kivitelező partnerek — ez útkeresztelésekben, autóbussz megállókban ellenáll a dinamikus erőhatásoknak, azaz, nem gyűrődik fel. De hadd mondjam el: a technikai újdonságok szerepét nem szabad túlértékelni. Rugalmas vállalkozó magatartás és gondos előkészítés nélkül mit sem érnek. S ezt úgy is értem, hogy a közműtulajdonosokkal minden szoros munkát egyeztetünk, s megköveteljük, hogy a mégis szükségszerű utólagos bontásokat a legnagyobb gondossággal állítsák helyre. A felületes munka, később ugyanis megbosszulja magát, az elmúlt években ezt a leckét megtanultuk.

Pály Katalin